

LIBRIS

We know
books

George Călinescu

SCRINUL NEGRU

Hoffman

DTP: Hoffman Design
Coperta: Hoffman Design
Tipar: Hoffman Print
Foto coperta 1: Alexandra Fira

©Editura Hoffman, 2021, pentru prezenta ediție.

Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

EDITURA HOFFMAN SRL
Tel: 0740.984.910
contact@editurahoffman.ro
www.EdituraHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CĂLINESCU, GEORGE

Scrinul negru / George Călinescu. -

Caracal: Editura Hoffman, 2018

2 vol.

ISBN 978-606-46-0190-2

Vol. 2. - 2018. - ISBN 978-606-46-0192-6

821.135.1

În curând, tovarășe profesor, drapelul va fâlfâi deasupra palatului nostru, zise Dragavei către Ioanide, alături de care urca scările de marmură ale intrării principale.

— Mă bucur, răspunse Ioanide, dar puțin mă și întristez.

— De ce?

— Acum încep atacurile. Și curios, sau ca de obicei, aud murmure și din țară și la posturile de radio ostile din Occident. Nu-i vorbă, din partea noastră nu mă ocărăsc muncitorii, ci „oameni ai muncii” ca Gulimănescu.

— Dumneavoastră sunteți mai presus de asemenea mizerii. Altădată erați nepăsător.

— Nu mai sunt, iubite Dragavei, am devenit cetățean. Vreau să fiu folositor semenilor mei și bărfitorii te pot întârzia din drum. Un caiet de poezii îl arunci în sertar și-l descoperă generațiile viitoare, însă un monument, dacă nu-l ridici undeva, este neantul pur. Înainte făceam orașe de ipsos și eram mulțumit. Azi mi-am dat seama că este o mare fanfaronadă să produci arhitectură în albume și machete. Asta dă notorietate în anume cercuri, dar oamenii care stau în bordeie nu trag nici un folos. Vreau să-i văd pe toți în palate, să se bucure de solemnitatea marilor saloane ca grecii de templele lor.

— Acest lucru are să se întâmple negreșit, observă Dragavei. Să nu credeți, totuși, că numai dumneavoastră aveți necazuri. Am și eu.

— De pildă...

— De pildă, am pus rânduială în muzeul fost Boldescu-Kapri, am dat afară fleacurile și am păstrat ceea ce vorbea despre trecutul nostru de luptă și apăsare, am îmbogățit colecțiile cu obiecte de mare valoare artistică, am adus lucrătorii din fabrici să le vadă, și astăzi muzeul este o școală vie. Și când îl vom redeschi- de aici, mii de oameni au să-l viziteze.

— Atunci de ce ești necăjit?

— Am pățit ceva, zise Dragavei cu paraponul lui placid și nu fără veselie. M-am lăsat păcălit și am pierdut un tablou de preț. Ioanide privi intrigat la Dragavei, care continuă:

— De curând a venit la mine un cetățean, care s-a oferit să vândă muzeului un tablou de dimensiuni mari reprezentând o scenă de vânatoare, un tablou întunecat, pe o pânză cu fibra groasă, parcă pictat cu smoolă pe alocuri, totuși de culori admirabile în anume porțiuni. Mi-a spus că este școală flamandă, după știința lui. Am frunzărit volumele și albumele mele, am citit chiar din scoarță în scoarță *Istoria artei* a lui Springer și alte cărți de specialitate. Mi s-a părut că seamănă mai mult a școală veneziană. În fine, i-am chemat pe toți experții noștri plastici. Cei mai mulți mi-au spus că e un fals grosolan, o „crută”, cum ziceau dumnealor. E adevărat, un istoric de artă tânăr, ieșit din școala noastră, a susținut că e de manieră italiană și original. Bineînțeles, l-am invitat special pe Babighian, care a venit de câteva ori. A pipăit tabloul, l-a întors pe dos și pe față, s-a cocoșat cu ochelarii pe nas lângă el, pe urmă s-a așezat pe un scaun și a dormit de-a binelea în fața lui. Dar se prefăcea. Mi-a spus că nu face două parale, nici cât pânza pe care e pictat, că trebuie să fie o falsificație ordinară, făcută prin Austria sau Ungaria. Și a plecat scârbit. Mi s-a părut mie că toți schimbă priviri între ei. Eram peste cap de ocupat și am neglijat tratativele. Peste câtăva vreme aflu că Babighian avea tabloul pe perete acasă și că toți se îndesau la el să contemple descoperirea cea mare: un Bassano veritabil, o piesă rară, cumpărată pe nimic. Mizerabilul l-a arătat și străinilor, veniți la noi, dându-le a înțele- ge că tablourile de valoare sunt la colecționarii particulari. Ceea

ce mă necăjește este că muncitorii și tinerii noștri nu pot să vadă un tablou rar. Dar sper să-l conving să-l cedeze muzeului.

Cei doi străbătură saloane peste saloane, pășind printre mozaicari și parchetari, în fine ajunseră în sala de spectacol. Aici nea Vasile și Leu umpleau cu ipsos golurile din tencuială rămase în jurul prizelor și al altor puncte de pe traseul instalației electrice.

— Ei, întrebă Ioanide, când ne așezăm în staluri, s-o vedem pe domnișoara Iablonski dansând?

— Păi, zise nea Vasile, din partea noastră, noi suntem mai gata.

Leu, așa de limbut altă dată, își ascundea fața, se făcea că n-aude.

— Ce-i cu dumneata? îl interpelă Ioanide, ești îndrăgostit?

— Este, este, zise nea Vasile, l-a vrăjit o babă!

Neînțelegând gluma, Ioanide se uită nedumerit când la nea Vasile, când la Dragavei.

— A avut un caz de conștiință, spuse zâmbind Dragavei și mai în șoptă. Acum e puțin rușinat.

Mergând prin alte încăperi ale Palatului cultural, Dragavei povesti lui Ioanide pățania lui Leu. Într-o zi, veni la dascălul Petrescu baba Sinica, vestită gură rea din mahala, să-l roage să-i dea pe Leu să-i înlocuiască șindrila putredă de pe casă. Baba Sinica avea o casă ca la țară, cu tindă și cu acoperiș de draniță.

— Viu duminică, se oferi răstit Leu, care se simțea obligat prin convingerile lui democratice să ajute pe cei nevoiași.

— De ce tocmai duminică, zi sfântă, protestă baba, nu ți-e teamă că te trăsnește Dumnezeu?

— Nu există Dumnezeu! declară Leu.

Baba Sinica se închină larg și încet, privind lung în direcția cerului.

— Vai de sufletelul și de oscioarele tale! îi prognostică ea sinistru.

— Lasă-mă-n pace, babo, dacă vrei duminică, bine, dacă nu, nu. N-am timp altă dată.

— Treaba ta, răspunse cu sarcasm baba Sinica, pe tine au să te fiarbă dracii în cazan, nu pe mine. Vino când vrei.

Duminică Leu se înfățișă, scoase de sub șopron șindrila bună, pe care baba o păstra de mult, și, cu ajutorul unei scări, căci casa n-avea tabachere, se sui pe acoperiș. Aici șindrila i se arătă lui Leu aproape toată putredă și înnegrită, buboasă de ciuperci. Leu începu s-o rupă cu necaz și s-o arunce jos. Pe creștetul acoperișului se afla o cruce mică de tablă, cum sunt pe la unele case de țară și pe care baba Sinica o considera un paratoner împotriva trăsnetelor morale ale vieții. Leu o smulse și o azvârli jos.

— Ce faci, nelegiuitule?! țipă baba. Lasă, că te spun eu lui tat-tu, păgâne, mânca-te-ar iadul!

Leu răsede dârî toată mima de necazul babei și-și urmă opera.

Baba Sinica îl lăsă în pace, de teamă să n-o părăsească cu acoperișul nedres, dar luă crucea de tablă cu mare venerație în brațe și o rezemă de un perete pe pâlmar.

Când Leu, terminând reparația, se dădu jos, baba Sinica îi arătă crucea cu râsul lui Voltaire, ce descoperea știrbenia gurii, și-i zise aproape confidențial:

— Maică, vezi crucea asta? Ca ea să te faci!

Leu, tare pe elementele lui, întoarse spatele nebunei babe. Peste noapte, fiind și obosit, avu un vis îngrozitor. Se făcea că lipsește de la lucru și că nea Vasile merge acasă la el și află cu uimire că era grav bolnav. Îi înțepeniseră amândouă brațele, și el ședea pe pat cu ele întinse, ca un om răstignit.

— De când ți-a venit asta? întrebă nea Vasile mirat. Nu poți să miști brațele?

— Nu! făcea numai din cap Leu.

— Poate că ai ridicat ceva greu și ți-au amorțit. Să-ți facem puțin masaj.

Și nea Vasile lua un braț al lui Leu și începea să-l frece în sus și în jos, nu fără a încerca să-l îndoie de la cot. Dar Leu scrâșnea din dinți și parcă înțepenea brațele și mai tare. La încheietura

cotului începuse să se roșească pielea, și de la un timp se ivise câte o umflătură de jur împrejur.

„Mare minune și asta!” reflectă cu glas tare nea Vasile.

În curând aflau cu toții, inclusiv Gaittany, cei de pe șantier și în primul rând Dragavei. Leu era un lucrător evidențiat și un activist înflăcărat. Se făcea că-i trimiteau medici, pe urmă doctorii începură să vină singuri, unul după altul, de curiozitate, zeci și sute, atât de ciudat li se părea cazul. Leu nu pierduse sensibilitatea membrilor superioare, chiar degetele le mișca puțin, însă declara că simte furnicături prin ele și de prea multă încordare începuse a i se umfla și încheieturile degetelor. Dragavei chemă atunci pe academicienii Șaramet și Cuculeț. Întâi venea Șaramet. Cu toate că pacientul nu acuza decât înțepenirea brațelor, Șaramet îi făcea un examen complet. Îi asculta plămâni, punându-l să spună de repetate ori treizeci și trei, pune urechea deasupra inimii, apoi îi examina reflexele, îl invita să meargă în odaie în linie dreaptă, cu ochii închiși. Leu mergea fără a se clătina, însă cu brațele întinse, ca ale unei sperietori de ciori pe lan. În cele din urmă Șaramet îi indica iar patul, pe care bolnavul se răstigne. Șaramet, care venise cu un asistent al său, pipăia amănunțit brațele lui Leu, palpa cu degetele umflătura de la coate și, drept concluzie, zicea: „Mde!”

„E foarte curios, comenta el cazul, afecțiunea e cu totul locală, și anume la încheieturi, cu tendința spre anchilozare. Provizoriu să i se facă fricțiuni ușoare, cu un liniment oarecare, nu importă, ca să alunece palmele la masaj. Trebuie să-l văd cu de-amănuntul la clinică. Reumatismul face ravaje, colectivul de reumatism al Academiei cercetează problema. Să sperăm că vom găsi un remediu.”

Academicianul Cuculeț se ivea și el cu asistentul său și, cum zărea pe bolnav, începea să-i zâmbească galeș.

„Da' ce-i cu dumneata, bre?”

Și, răsând, lua pe rând brațele lui Leu în mână, le palpă el adânc, oprindu-se îndeosebi la încheieturi, apoi prinzând braț și antebraț, încerca să îndoie cotul, făcând puțină violență.

„Te doare, bre?”

„Aoleo! țipa Leu, dar lui Cuculeț i se părea ciudat faptul că pacientul, opunând rezistență mâinilor sale înțepenea brațul, arcuindu-l.”

„Mare comedie și asta! răsufla descurajat Cuculeț N-am mai văzut în cariera mea așa ceva! Eu ce pot să-ți fac? Dacă te umfli așa și faci cangrenă, îți tai brațele. Mai bine încearcă cu binișorul să le îndoii, eu nu văd nici o anchiloză, de unde a mai scos-o p-asta Șaramet?”

„Am încercat, se vaită Leu în vis, și nu pot.”

„Ascultă, schimbă vorba Cuculeț, știi anecdota cu Ion și Marica?”

„Nu!” mărturisi cu vocea pierită Leu.

„Atunci, să ți-o spun. Ion trece pe drum cu căruța plină de fân și întâlnește pe Marica. «Fă, Marico, îi strigă el de sus, hai de te suie în carul cu fân, să te duc acasă!» «Nu m-oi sui, Ioane, că...» Aici Cuculeț se oprea și se răstema glumeț la Leu: Bre, nu cumva ai auzit-o, că voi așa sunteți, le știți și lăsați omul să-și strice gura degeaba. Să nu-mi pierd vremea în zadar. Am de făcut o groază de operații. Las, de altfel, că ți-oi spune-o când vei veni la mine să-ți fac radiografia și să-ți tai mâinile.”

Și Cuculeț ieși din odaie cu asistentul și cu Dragavei..

„Pe sufletul maicii mele, auzea Leu pe Cuculeț mărturisind, nu pricep deloc ce are. Să vină la mine, la clinică.”

În acest timp Leu vedea pe Dragavei stând de vorbă cu so-cru-său, dascălul, și află că baba Sinica circula triumfătoare prin cartier și comenta evenimentul cu mult sarcasm.

„L-a bătut Dumnezeu, așa-i trebuie, dacă se leagă de cele sfinte, ca crucea s-a făcut, măicuță.”

O ceată de babe se strângeau în jurul patului său, sporovăind, ca și când nu l-ar fi văzut și împărtășindu-și una alteia ca Leu fusese blestemat greu. Dascălița susținea că nu e de pus temei pe știința doctorilor și pe colectivul de reumatism și că era absolut necesar să se aducă preoți, să desfacă blestemul.

Leu se rușina așa de mult de această promisă ceremonie, încât făcea în vis sforțări mari să-și dezmoștească brațele. Se ivea atunci Cornel, căruia îi povestea întâmplarea. Cornel, cu seriozitatea lui blândă, îl muștra:

„Cum se poate, tovarășe Leu, să cazi în asemenea superstiții, dumneata, comunist dintre cei mai buni? Știi prea bine că natura e stăpânită de legi și că nici o minune nu s-a petrecut și nu se va petrece niciodată. Cunoști aceste legi? Poți face fapte mari, aplicându-le în folosul omenirii. Dar minuni, hotărât, nu. Și pe urmă, ce tot spui că brațele îți sunt înțepenite? Eu văd că le miști. Ia, întinde-le mai tare. Așa. Ușurel, ușurel!”

Și Leu îndoia brațele, pe care le credea pietrificate, și constata cu mirare că sunt flexibile. Atunci se deșteptă. În fața sa se afla chiar Cornel, care-i zise:

— Știu că dormiși bine, tovarășe Leu. Hai să mergem mai curând, că ne-așteaptă Mini la lecția despre Michel-Angelo.

Deși totul fusese numai un vis, Leu se credea totuși vinovat. Povesti pățania lui nea Vasile și lui Dragavei, având sentimentul penibil că nu biruise îndeajuns fondul mistic atavic, de vreme ce avea asemenea vise.

— Fii liniștit, îl calmă Dragavei, visele nu sunt decât vise, ceea ce interesează este ca rațiunea să funcționeze bine. Dar nimeni nu poate fi dintr-o dată curat ca cristalul. Comunistul învață mereu și se biruie neconținut pe sine. De pildă, rămăsesem și eu cu deprinderea, căpătată din copilărie, de a nu trece pragul decât cu dreptul, și adeseori până mai deunăzi îmi dădeam în petic. Dar m-am vindecat întorcându-mă din mers și intrând din nou cu stângul.

— E încă tânăr și năvalnic, observă împăciuitor, dar vizibil ironic, nea Vasile, care se afla de față.

Mergând sus, spre lanternă, în scopul de a contempla priveliștea înspre lac și înspre oraș, Ioanide și Dragavei găsiră îndărătul unei scări, pe o grămadă de saci, un băiat dormind. Picioarele subțiri și fine în pantaloni scurți îi erau bronzate de soare, fața îi era prelungă, ca a regilor Spaniei.

— E Filip, zise Dragavei în șoaptă, Filip Hangerliu, l-am văzut cu mareșalul Cornescu. Ce-o fi căutând aici?

Ioanide își recapitula în minte tot ce știa din hârtiile din scrinul negru. Un bărbat voinic și brun întreba cu glas stins și profund: „*Es mio?*” Un glas feminin îi răspundea tot în surdină: „*Es tuyo!*” Când Dragavei vru să bată ușor pe umăr pe băiat, acesta se sculă singur și privi buimăcit pe cei doi.

— Ce faci aci, june Filip Hangerliu? îl întrebă jovial Ioanide.

— Vreau să mă fac zidar! răspunse acesta decis și ca o explicație a prezenței sale acolo.

Și se ridică de pe vraful de saci. Ioanide îl scutură patern cu vârful degetelor de pudra de ciment ce se impregnase pe alocuri în micul său sacou.

— Să ne facem și zidari! îi făcu hatârul Ioanide.

— Ești prea mic pentru meseria zidărească, interveni Dragavei. Asta cere mușchiulatura puternică.

— Vreau să fiu zidar, să muncesc! se încăpățână Filip.

— E altă socoteală că vrei să muncești! Toată lumea muncește azi. Cine nu muncește nu mănâncă.

— Da! mărturisi candid Filip. Eu, fiindcă nu muncesc... Nu mănânc.

Ioanide și Dragavei schimbă o privire furtivă.

— Tinerii, înainte de a îmbrățișa o meserie, explică Dragavei, trebuie să învețe. Sub regimul nostru, orice lucrător este un tehnician luminat, care a frecventat o școală. Să rugăm pe tovarășul profesor să-ți găsească o meserie potrivită.

— Vino la mine acum, dacă nimic nu te împiedică, îmi permit să te invit la masă, îmbie Ioanide pe Filip. Dar apropo, la cine stai?

— Nu mă mai duc acolo, spuse cu hotărâre băiatul, fără alte amănunte.

— Unde acolo?

— La prințesa Băleanu.

— Și... de ce ședeai la prințesă?

— Tanti... prințesa Hangerliu, a vrut așa!

— Hm! Deci asupra dumitale veghează forțe mari. N-ai voi să trec drept răpitor de copii. În orice caz, acum mergi cu mine. Nu poți locui sub scări.

După ce inspecta împreună cu Dragavei Palatul cultural, Ioanide porni spre casă cu Filip. Când intră în curte, întoarse undeva, ridicând un căpăcel de fontă, o roțiță și, după câteva stropituri ce săriră deodată asupra largului bazin, cele o sută de jeturi de apă începură să cânte și să huruie, aruncând arcure transparente deasupra oglinzii turburate a apei. Încântarea ce se zugrăvi pe fața lui Filip atrase atenția arhitectului. Copiii sunt îndeobște curioși, însă Filip părea vrăjit artisticeste, urmărea cu ochii toate efectele, semăna puțin cu Gaittany când admira ceva. S-ar fi zis că încerca o satisfacție de mult interzisă și că regăsea mediul în care era obișnuit să trăiască în chip firesc. Interiorul arhitectului nu produse de asemenea asupra lui Filip uimirea unui profan. Privi totul cu interes, aplecându-se puțin, ca un specialist, asupra basoreliefurilor și tablourilor. Pe fotoliu, în salonul cel mare, unde poposiră puțin, se așeză cu înlesnire, nici prea pe margine, nici lăsându-se pe spate, mângâind rezemătoarele cu voluptate tactilă. Ioanide îl duse și în odaia cu scrinul negru, deși apoi se căi. Filip își aruncă privirile spre mobilă, se îndreptă spre ea, o pipăi cu mâinile, apoi zise:

— O astfel de comodă am avut și noi!

Ioanide îl readuse, prudent, în salonul cel mare, unde îi aștepta Elvira.

— Îți prezint, zise arhitectul către soția lui, pe tânărul meu amic Filip Hangerliu, care vrea să se facă zidar. Mi-am permis să-l invit la masă.

— Bucuroși de oaspeți, spuse Elvira, întinzând mâna, pe care Filip i-o sărută foarte ceremonios. Vă rog să mă așteptați o jumătate de ceas, adăugă ea, mă duc să dau unele dispoziții culinare.

Filip zări vioara pe capacul pianului, îl întrebă pe Ioanide dacă știe să cânte și, cum acesta declară că știe „aproximativ”, îl rugă să „interpreteze” ceva. Pe pupitrul pianului se afla un caiet deschis la un preludiu de Vivaldi, care îi plăcea îndeosebi arhitectului. Sub textul pentru violină era și acompaniamentul la piano-forte, pe care, din lipsă de partener, Ioanide îl ignora, nerespectând exact pauzele. Cum arhitectul se apleca deasupra pupitrului, de la oarecare distanță, Filip, așezându-se pe taburet, urmări în specialist partitura, apoi, de la un timp, începu să acompanieze pe violonist întâi discret, apoi susținut și decis, respectând inteligent toate numeroasele ad-libitum pe care și le îngăduia arhitectul.

— Dar ești un muzicant desăvârșit! îl laudă acesta când sfârși. N-aș cânta alături de dumneata, în ruptul capului. Ce mai vorbă, ești un virtuoz!

— Cânt de mult, mărturisi modest Filip, și-apoi am un profesor bun, pe mareșalul Cornescu. Clavecinul îmi place mai mult.

— Spui mereu că vrei să muncești. De ce nu te înscrii la Conservator?

— Nu mi-a dat voie tanti, apoi domnul mareșal mi-a spus că n-au să mă primească din cauza numelui meu.

— Nu cred asta, să încercăm.

— Aș prefera, spuse lăsând capul în jos Filip, să fiu muncitor, aș vrea să mă fac zidar.

O idee fixă urmărea pe Filip, probabil aceea că numai muncitorii manuali pot să-și facă un drum în viață în societatea nouă.

— După ce ai pus mâna pe cărămizi, iubitul meu amic, reflectă cu glas tare Ioanide, cu greu mai poți cânta la clavecin. Și muzicianul e un lucrător, ca oricare altul.

Elvira îi invită în somptuoasa sufragerie, în care Filip păși fără a da semne de sfială și de uimire plebee. Și totuși plafonul, din mari grinzi de stejar și de scânduri de lemn, putea surprinde pe oricine. Era așa de vast și de sumbru, încât părea jos. Pereții erau văruiți și câteva nișe-rafturi atestau grosimea zidurilor. Masa

era ovală și imensă, iar fotoliile, în număr de douăsprezece, toate în stilul Louis XVI, îmbrăcate în Aubusson veritabil. Contrastul între stilul de arhondaric al sufrageriei și mobilierul occidental era încântător. Elvira se așază într-un capăt al mesei, iar Ioanide și Filip în stânga și dreapta ei. Mâncară în tăcere și nu fu greu soților Ioanide să observe perfecta îndemânare a lui Filip. Amândoi îl contemplau gânditor. Și-ar fi schimbat unele impresii în franțuzește, însă își dădură seama că băiatul ar fi înțeles. De altfel, din ochi își ghiciră unul altuia gândurile. Amintirea lor zbură la Tudorel, și imaginea unui copil bine educat alături de ei îi întrista și îi încânta totdeodată. Nu de puține ori trecuse prin mintea lor, cu alte motive la fiecare, gândul de a adopta un copil. Acum această visare le revenea. Dar, bineînțeles, Ioanide ar fi voit un copil viguros, ieșit din popor, pe care să-l crească într-un spirit nou.

— Ți place la noi? întrebă Ioanide pe Filip, după terminarea mesei.

— Da! răspunse Filip.

— Îmi iau îndrăzneala să te mai întreb ceva. Noi, eu și soția mea, îți plăcem?

— Da! răspunse Filip, tot așa de simplu.

— Ce-ai spune, glumi Ioanide, în scopul de a observa reacțiunea copilului, dacă te-am invita să trăiești cu noi, să fii copilul nostru, să porți, în fine, numele nostru?

Ioanide vorbea gratuit. Știa că Filip, născut Ciocârlan, fusese adoptat de Hangerlioaița, o a doua adopțiune nu era posibilă. Filip luă cuvintele lui în serios și cu o maturitate de neașteptat.

— Vedeți, se scuză el, înțelegând lucrurile precoce juridice, n-aș vrea să-mi schimb numele. Tanti ține mult la el.

Ioanide și Elvira încercară un sentiment scurt de neplăcere. Filip nu binevoia să renunțe la numele lui princiar de Hangerliu. Nu avură însă vreme să agraveze comentariile lor mentale, căci atunci irupse în sufragerie mareșalul Cornescu.

— *Enfin te voilà*, strigă el, *tu nous a donné à tous un gros ennui. N'importe*, sunt vesel că te văd.

— Nu vrea să mai stea la prințesa Șerica Băleanu!

Îi explică Ioanide, ca să ajute pe băiatul pe fața căruia neli-niștea începuse să se citească.

— Cred și eu! admise mareșalul. Prințul și prințesa uită să mănânce, sunt niște gazde imposibile. Nu voi permite ca scumpul meu Filip să se întoarcă la ei.

— Vreau să muncesc! își dădu Filip pe față obsesia.

— Să muncești, nici vorbă, *j'en conviens*, întrebarea este, unde și cum?

— Rămân la domnul arhitect, care vrea să mă facă zidar, propuse Filip ca să scape de combinațiile lui Cornescu și uitând rezervele sale dinainte cu privire la înfiere, pe care, de altfel, o respingea în sinea lui, ca un lucru inadmisibil.

— Tu zidar? se miră mareșalul. Un clavecinist zidar? Oh, la-là!

— Asta i-am spus și eu! zise Ioanide.

Mareșalul, cu barba dezorganizată din cauza emoției, rugă pe soții Ioanide să țină pe Filip până a doua zi, păzindu-l bine, să nu fugă, amuzându-l la nevoie, până se va consulta cu Hangerlioica. La prințesă fură convocați toți, și dezbaterile decurseră în mod furtunos. A doua zi, dimineață, mareșalul Cornescu, zâmbitor ca în vremea mareșalatului său la palat, împărtăși lui Filip rezultatul lor:

— *Mon vieux*, s-a hotărât totul după gustul tău. Vrei să trăiești în mediul muncitoresc, perfect. Matei-Radu Basarab te primește la el. Te vei întâlni acolo cu lucrători adevărați. Afară de asta, Matei e un organist emerit, din toate punctele de vedere te vei simți bine la el. Ia-ți rămas bun de la domnul arhitect și de la doamna și să mergem.

Filip nu fu deloc încântat. Știa cum sunt „muncitorii” la care Hangerlioica îngăduia să se ducă și apoi nu ignora că Matei-Radu Basarab era „prinț”, cu pretenția de moștenitor al celei mai vechi familii voievodale. Neavând încotro, se supuse, mulțumit deocamdată cu schimbarea de decor.

În aceeași zi, i se întâmplă lui Ioanide un mare eveniment sufletesc. Cu vreo două săptămâni înainte, venise la el Mini cu copilul și se rugase să-i dea permisiunea să lipsească o lună, deoarece, având concediu, voia să se ducă cu soțul ei la mare. I se recomanda și pentru copil puțină helioterapie. Și Mini întinse spre Ioanide pruncul, care, foarte rotofei la față, hilar și în parte știrb, îl apucă pe arhitect cu mâna de ureche, negăsind nici un fir de păr de care să se prindă. Cu toate că ideea că Mini avea copil cu altcineva îi producea o mare ciudă, Ioanide se simți îmblânzit de exuberanțele pruncului, care râdea brusc, și apoi, scoțând tot felul de sunete din gâtlee, explora cu degetele mici capul și obrazul arhitectului, și se simți dominat numai de vechi instincte paterne. De altminteri, niciodată Mini nu-i deștepta direct pasiuni, fiind numai punctul de plecare al unor procese de imaginație, și afară de asta acum Mini era așa de exaltată de maternitatea ei, încât devenise inaccesibilă oricărei alte preocupări, își fotografia odrasla în toate pozițiile, aducea vorba din senin de ea și zicea deodată: „Trebuie să mă duc să fac baie copilului”. Acest entuziasm, oricât de motivat și simpatic, agasa pe arhitect și izgonea din visări și pe cealaltă Mini, necoruptă de realitate. Mini propusese lui Ioanide să-i dea drept loctiitoare pe soră-sa, Mihaela. Ioanide, absorbit în reflecții asupra instabilității aparențelor umane, nu zisese nici da, nici nu, dar în ziua următoare se pomeni cu o tânără femeie, o fată după toate probabilitățile, care se prezenta molatec și franc:

— Eu sunt Mihaela!

— Care Mihaela? se miră Ioanide.

— Sunt sora secretarei dumneavoastră, Mini, și am venit să-i țin locul.

Ioanide o examina uimit.

— Dar nu semeni deloc cu ea! observă el.

— În nimic! mărturisi calm Mihaela.

La drept vorbind, ochii ei erau tot așa de negri și pătrunzători, însă mari și cu un răs faunesc în funduri. Părul, tăiat scurt și zburlit pe cap, era negru ca smoala, totuși fizionomia nu era a

brunei, o impresie neutrală ca de cap statuar anula culoarea părului și a incarnatului. Părea înaltă la statură, fiind cu toate acestea mai scundă decât Ioanide, cu care se întâlnea aproape ochi în ochi. Față de celelalte femei făcea impresia de a aparține unei rase mai falnice. Un *chandail* subțire, *mauve*, închis până la gâtul lung, îi ținea sânii glorioși, duri, săpați parcă în piatră, reduși de bunul-gust al unui sculptor la proporții minime spre a nu strica conturul bustului. Rochia mergea până la genunchi, pe care îi descoperea în mișcări. Picioarele, în ciorapi fini ca rețeaua de păianjen, singurul lux cultivat cu ostentație, erau lungi, solide și fine totodată și de un contur ireal. Părea imposibil ca anatomia umană să ofere în chip spontan o asemenea conformație și personală, artistică, presupunând concepția stilistică a unui modelator. Ioanide află, de altfel, că Mihaela era numită de prietene și de familie Angiola, și că, în școală și universitate, i se zisese chiar Michelangiola, fiindcă aducea aminte trupește de anatomia sculpturilor michelangioloști: mușchiulatura colosală și zveltă, gâturi lungi, figuri suave, de o blândețe supraomenească. Angiola era de vreo douăzeci și șase de ani, fusese cândva măritată, acum avea purtările unei dezamăgite care ia lucrurile așa cum sunt, vorbea foarte liber și chiar pigmentat. Circulau fel de fel de istorii în jurul ei, de fapt mai mult opinii, nimeni nu putea să spună ceva decisiv rău despre ea. Era discretă și nu lua parte niciodată la reuniuni zgomotoase, împinse peste anume oră onestă. Zvonurile vagi proveneau din imposibilitatea de a controla existența ei. Evident era însă efectul fulgerător pe care Mihaela îl avea asupra bărbaților mai în vârstă și de o certă complicație sufletească. Gaittany, găsind-o la Ioanide, se precipită să-i sărute mâna, o privi fără jenă, o complimentă în chipul cel mai îndrăzneț, încheind cu:

— Aș fi fericit să vă văd cât mai des.

Mihaela zâmbi placid.

— Îmi dați prea mare importanță!

— Glumiți! protestă Gaittany. Sunteți adorabilă, o frumusețe hellenică, am să-mi permit să vă vizitez.

Babighian, văzând-o și el la Ioanide, se apropie cu scaunul de ea, o contemplă profesional ca pe o operă de artă, somnola îndelung în fața ei, ba chiar îi puse mâna ca o gheară cărnoasă pe un genunchi. Mihaela îi luă râzând mâna și i-o îndepărtă.

— Minune! zise Babighian, fără a lua în seamă gestul fetei, vorbind către Ioanide, are pastă, are forme, Praxitel ar fi imortalizat-o în marmură.

Sub sugestia acestor exclamații, Ioanide începu să fie obsedat de Mihaela. Plăcerea lui fu la început de ordin artistic, dar apoi și moral. Prezența fetei producea asupra sa un calm remarcabil, asemănător cu acela pricinuit de marile lagune sau de arta clasică greacă. Când se puse problema executării statuilor ce trebuiau să împodobească pe din afară Palatul cultural, toți rămăseră nemulțumiți de machetele propuse. Sportivele erau înfățișate prea naturalistic, turnate parcă după mulaj, picioarele dis plăceau prin scurtimea lor.

— N-au căutat bine un model! îi scuză și blama totdeodată Dragavei pe sculptori.

— Să rugăm pe domnișoara Mihaela să pozeze! Este superbă, o capodoperă a naturii.

Idea fu acceptată cu blândețe de Mihaela, nu fără o lăsare a buzei în jos. Obiceiul ei era de a nu protesta niciodată, afară de cazul când lucrul ar fi fost cu totul inacceptabil, și apoi era clar că nu voia să contrarieze pe arhitect. În ziua în care Filip fu condus de mareșalul Cornescu la casa lui Matei Basarab, se întruniră la Ioanide o mulțime de artiști și intelectuali, printre care și câțiva sculptori. Gaittany, Babighian și Suflețel erau și ei de față și bineînțele Dragavei. Artiștii țineau în mână câte o mică mapă, în scopul de a lua elementare machete. Sculptorii pretinseră deocamdată ca eventualul model să-și scoată rochia și să rămână îmbrăcată mai sumar, spre a i se putea studia proporțiile membrelor. Cu o docilitate admirabilă, tânăra își trase față de toți rochia și o puse cu grijă pe speteaza unui scaun. Rămasă cu umerii goi și pulpele dezvelite până aproape de originea lor, stârni exclamații